

Dugnad gir bedre rypeforvaltning

Pål F. Moa, førstelektor, HiNT; Bjørn R. Hagen, prosjektmedarbeider, HiNT; Ole M. Sand prosjektmedarbeider, HiNT og Hans C. Pedersen, professor, NINA/HiHm

Småviltjegerne bruker stadig mer penger på jakt etter våre ville hønsefugler; rype og skogsfugl. En forutsetning for at jegere og grunneiere skal kunne ha glede og inntekter av småviltjakt også i fremtida, er at man tilstreber et bærekraftig jaktuttak. Vi har i dag for lite kunnskap om hvordan ulikt jaktpress virker på forskjellige tettheter av hønsefugl i landskap av ulik kvalitet, samt om effekten av jaktregulerende tiltak. Med bakgrunn i dette ble det i 2006 igangsatt et omfattende rypeforvaltningsprosjekt som blant annet innebærer en årlig nasjonal taksering av rype- og skogsfuglterreng. Prosjektet er et samarbeid mellom Høgskolene i Hedmark (HiHm) og Nord-Trøndelag (HiNT), Norsk Institutt for Naturforskning (NINA), grunneiere og småviltjeger.

Rypeforvaltningsprosjektet har blitt kalt tidenes dugnad for en bedre hønsefuglforvaltning. Med dette menes det at man søker å oppnå en vinn-vinn-vinn-situasjon, der jegerne med sine fuglehunder bidrar med datainnsamling (taksering) som en del av sin trening i forkant av jakta, forsknings- og utredningsmiljøene analyserer resultatene og i samarbeid med grunneierne tester ut ulike forvaltningsmodeller. Gjennom dette søker vi å oppnå den praktiske samhandlingen som ofte etterspørres i slikt FoU-arbeid.

I forkant av årets høstjakt er det taksert ca. 1800 km rype- og skogsfugllinjer i trøndersk utmark. I dette arbeidet bidro over 300 jegere med sine hunder til at 7000 ryper og 250 skogsfugl ble telt, for

Forskningsdagene

derigjennom å kunne gi et mye bedre grunnlag for de jaktbestemmelser trønderske småviltjegere i disse dager må forholde seg til.

Hvorfor bruke ressurser på bestandsestimering (taksering) av hønsefugl? Takseringene vil kunne fungere som en dokumentasjon på at man forvaltningsmessig følger rammeverkets (lovverkets) føringer. Viltlovens formålsparagraf sier at: Viltet og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv. Nyere forskningsresultater på rype har vist at vi ikke alltid høster av et overskudd. Det er derfor rimelig å anta at også høstingsgrunnlaget når det gjelder hønsefugl, vil bli underlagt et mer kritisk blikk i fremtiden.

Estimatene vil også fungere som et grunnlag for overvåkning av bestander, arter og landskap; lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Resultatene fra et slikt takstopplegg vil kunne benyttes av forvaltere på ulike nivå, i forhold til å overvåke bestander over tid, samt og eventuelt styre jakttrykket innenfor forvaltningsområdene.

Vurderingene av hønsefuglbestandene vil også gi grunnlag for eventuell iverksetting av ulike forvaltningstiltak, samt effektmåling av slike. Alle tiltak som er aktuelle å iverksette ut i fra en målsetning om å øke hønsefugltettheten, eksempelvis uttak av småpredatorer, vil nødvendigvis måtte måles i forhold til eventuell effekt.

Kunnskapen vil også være nyttig dokumentasjon fra jaktseiger til jaktkjøper, i forhold til høstingsproduktets innhold. Flere grunneiere i Trøndelag bruker nå resultatene fra sine takseringer aktivt i forhold til både markedsføring av sine jaktterreng, og ikke minst som et kvalitetsstempel på at man tilstreber en planmessig forvaltning.

Det å planlegge en fremtidig høsting av en viltressurs, der produksjonen fra det ene året til det neste kan variere fra en negativ tilvekst til en femdobling av bestanden; setter helt andre krav til grunneieren/forvalteren, enn tilsvarende utfordring på andre viltarter med en langt mer forutsigbar produksjon. Som et grunnlag for en bedre hønsefuglforvaltning, er det derfor ønskelig med en form for overvåking av disse artene etter de samme grunnprinsipper som dagens overvåkningsprogrammer for hjortevilt og store rovdyr. Hønsefuglovervåkingen trenger ikke å ha samme presisjonsnivå som rovdyrovervåkingen, den trenger heller ikke å ha samme omfanget som hjorteviltovervåkingen, men den bør ha de samme krav til representativitet og pålitelighet, slik at den reelt kan benyttes som et verktøy for forvalteren.

(Publisert i Trønder-Avisa den 18.9.08)